MEHNAT TA'LIMI

Umumiy oʻrta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik

Oʻzbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlagan

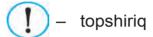

«SHARQ» NASHRIYOT-MATBAA AKSIYADORLIK KOMPANIYASI BOSH TAHRIRIYATI TOSHKENT – 2016 UO'K: 372.831(075)

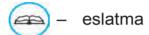
KBK 74.263

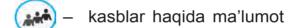
S-30

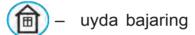
Shartli belgilar:

S-30 **Sanakulov, X.** va boshq.

Mehnat ta'limi: 3-sinf uchun darslik / X.R. Sanakulov, D.P. Xodiyeva, A.R. Sanakulova. – T.: «Sharq», 2016. – 80 b.

I. 1,2. Muallifdosh.

ISBN 978-9943-26-495-3

UOʻK: 372.831(075) KBK 74.263

Respublika maqsadli kitob jamgʻarmasi mablagʻlari hisobidan chop etildi.

ISBN 978-9943-26-495-3

© X. Sanakulov, D. Xodiyeva, A. Sanakulova, 2016.

© «SHARQ» NMAK Bosh tahririyati, 2016.

KIRISH

Aziz o'quvchilar!

Siz 2-sinf «Mehnat ta'limi» darsida qo'l mehnati bilan bajariladigan ish namunalarini o'rganish bilan birga mehnat anjomlaridan to'g'ri foydalanish, xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni o'rgandingiz. Amaliy ishni bajarish bilan birga o'z mehnatingiz natijasidan zavqlandingiz.

Endi siz 3-sinfda qogʻoz, karton, har xil tabiiy materiallardan bajarilishi murak-kab, koʻp bosqichli boʻlgan turli shakllarni yasash-qurishni, bezakli oʻyinchoqlar, maket va modellarni yasashni oʻrganasiz.

Ushbu darslik sahifalarida berilgan ish namunalarini chiroyli va sifatli bajarishda oʻqituvchingiz maslahati, ota-onangiz koʻmagi va oʻz ijodiy bilimlaringizga suyanmogʻingiz kerak.

Aziz oʻquvchilar, darslikdan unumli foydalanib, topshiriq va mustaqil ishlarni toʻgʻri bajarishga harakat qiling.

MEHNAT TA'LIMI DARSIDA BAJARILA-DIGAN ISHLARDAN NAMUNALAR

Ísh qurollaridan foydalanishda mehnat qilishni xavfsizligi qoidalariga rioya

unutmang.

Qaychidan toʻgʻri foydalaning.

- 1. Qaychini maxsus gʻilofda, belgilangan joyda saqlang.
- 2. Qaychining uchini yuqoriga qaratib ushlamang.
- 3. Qaychini ishlatib boʻlgandan soʻng ochiq holda qoldirmang.
- 4. Qaychini yurib turganingizda ishlatmang.
- 5. Qaychini faqat yopilgan holda, uchidan ushlab boshqalarga uzating.

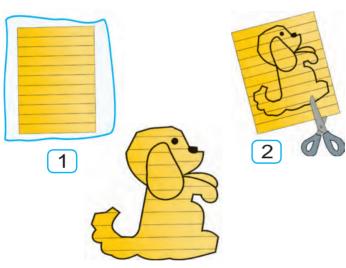
- 6. Qaychi bilan ishlayotganda, qirqayotgan buyum va qoʻl harakatingizga diqqatni qarating.
 - 7. Yaroqsiz qaychidan foydalanmang.

TABIIY MATERIALLARDAN APPLIKATSIYA YASASH

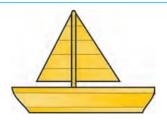
SOMONDAN O'YINCHOQLAR YASASH

Oʻqituvchingiz tayyorlab bergan somonlarni qogʻozga yelimlab oling.

Mustaqil yasab koʻring.

TABIIY MATERIALLARDAN APPLIKATSIYALAR

Tabiiy materiallardan oʻz oʻrnida foydalaning.

Parrandalarning nomini bilasizmi?

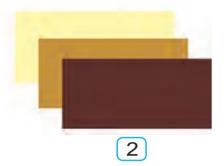

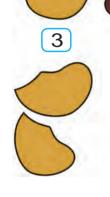
Tabiiy materiallardan foydalanib, otaonangiz yordamida uy hayvonlarini yasab koʻring.

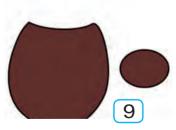
QOGʻOZDAN AYIQCHA YASASH

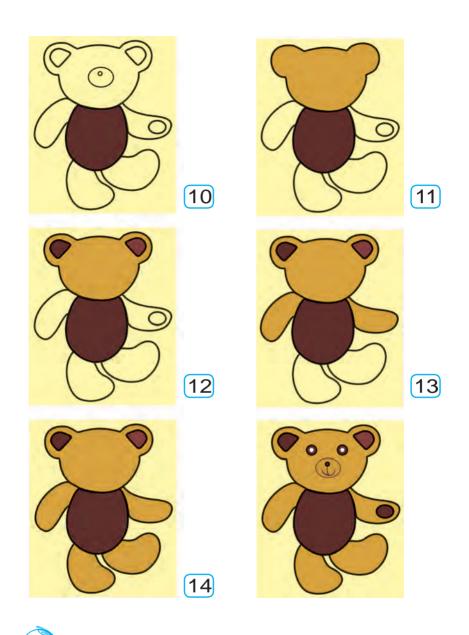

8

6

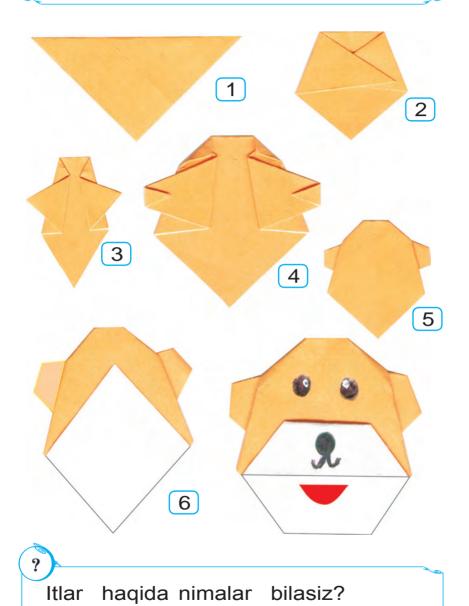
Har bir bosqichni ketma-ket, toʻgʻri bajaring.

Yana qanday hayvonlarning nomini aytib bera olasiz?

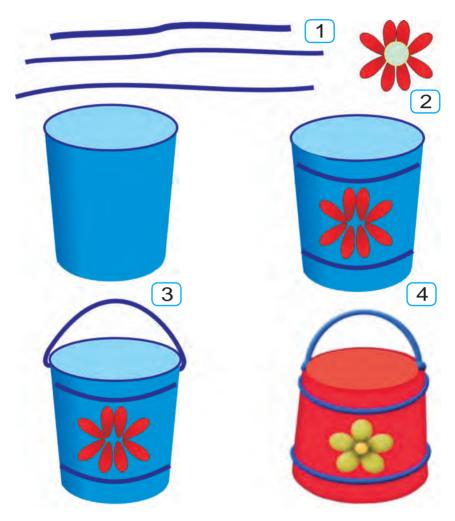
Mustaqil yasab koʻring.

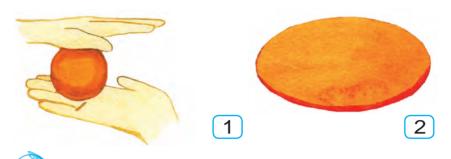
11

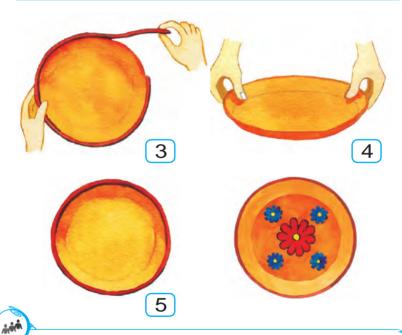
PLASTILINDAN IDISHLAR YASASH

LAGAN YASASH

Oshxona idishlariga nimalar kiradi?

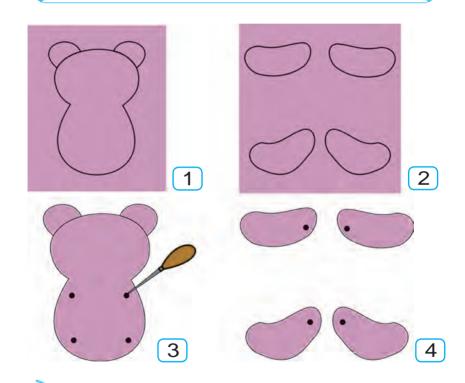

Oshpaz – iste'mol mahsulotlaridan turli xil vitaminga boy va mazali ovqatlarni tayyorlash bilan shug'ullanuvchi kasb egasi.

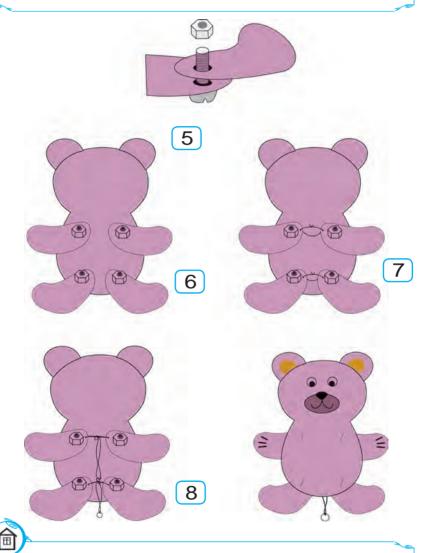
KARTONDAN HARAKATLANUVCHI OʻYINCHOQLAR YASASH

Karton qogʻozga ayiqcha qismlarini chizing va qirqib oling.

Ayiqcha qismlarini biriktirish oʻrnini oʻqituvchi nazoratida, bigizda teshib oling.

Ayiqcha qismlarini temir moslamalarda biriktirish tavsiya etiladi.

Mustaqil boshqa oʻyinchoqlar yasab koʻring.

URUGʻLARDAN MOZAIKA USULIDA XOʻROZ YASASH

Urugʻlarni ishga tayyorlab oling.

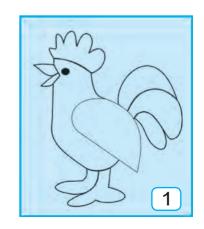
Qovoq urugʻi

Tarvuz urugʻi

Poliz ekinlari urugʻlaridan xoʻrozni birgalikda yasaymiz!

Urugʻlarni tartib bilan joylashtiring.

4

5

6

Bu ishlarni oʻzingiz mustaqil bajaring.

Qovoq va tarvuz urugʻidan foydalaning.

TABIIY MATERIALLAR **BILAN ISHLASH**

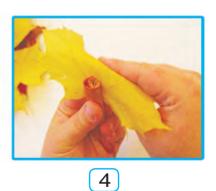
BARGLARDAN ATIRGUL YASASH

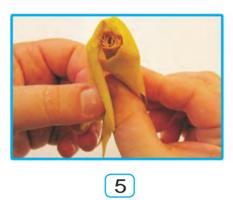

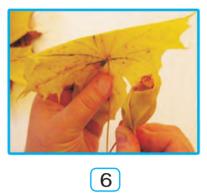
Barglarni ishga tayyorlab oling.

3

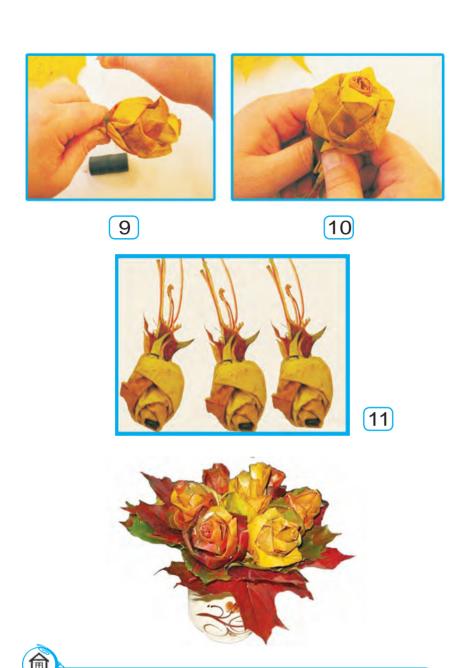

Atirgul haqida qanday she'r bilasiz?

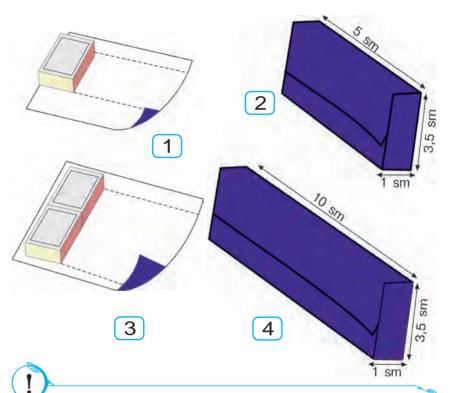

Ota-onangiz yordamida gullarning boshqa turlarini ham yasab koʻring.

TURLI GEOMETRIK SHAKLLARDAN HARAKATLANUVCHI MODELLAR YASASH

Harakatlanuvchi model qismlarini qogʻoz qutilardan yasash mumkin.

Harakatlanuvchi model qismlari oʻlchamlarini toʻgʻri oling. Mashina gʻildiraklarini yasashda plastmassa qopqoqlardan foydalaning.

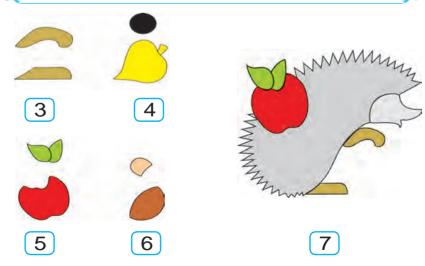
Haydovchi erta tongdan kun botgunga qadar odamlarni oʻz manzillariga bexatar yetib olishlari uchun xizmat qiladi. Haydovchi kasbi doim ziyraklik, hushyorlikni talab etadi. Haydovchi mashina, avtobus, tramvay, yuk mashinalarini boshqaradi.

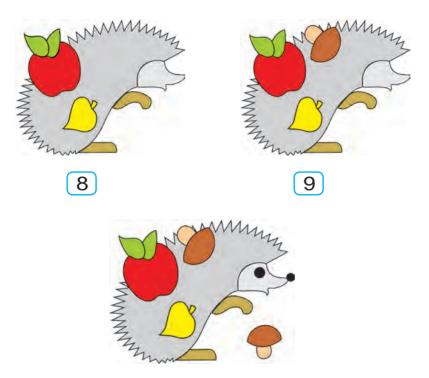

QOGʻOZDAN TIPRATIKAN APPLIKATSIYASINI YASASH

Rangli qogʻozdan applikatsiya boʻlaklarini qirqib oling.

Mustaqil yasab koʻring.

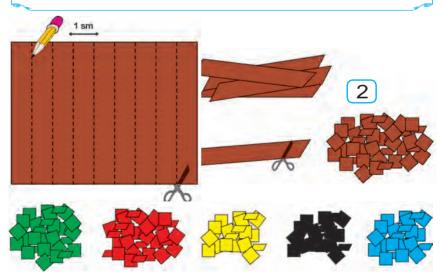
QOGʻOZDAN MOZAI-KA USULIDA ERTAK QAHRAMONINI YASASH

1

Ayiqchaga mos qogʻoz boʻlaklarini tayyorlab oling.

Mozaika ishini tartibli bajaring.

Ayiq qaysi taomni yaxshi koʻradi?

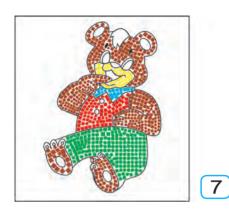

5

?

Ayiq qayerlarda yashaydi?

會

Qogʻoz va urugʻlardan foydalanib mustaqil bajarib koʻring.

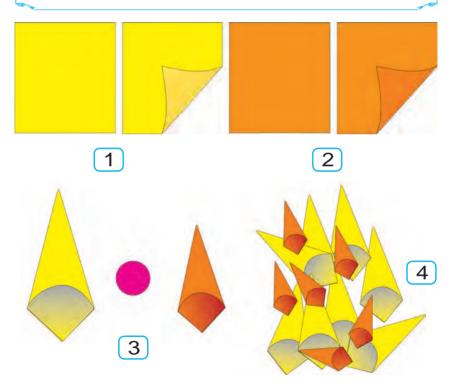

HAJMDOR GUL SHAKLINI YASASH

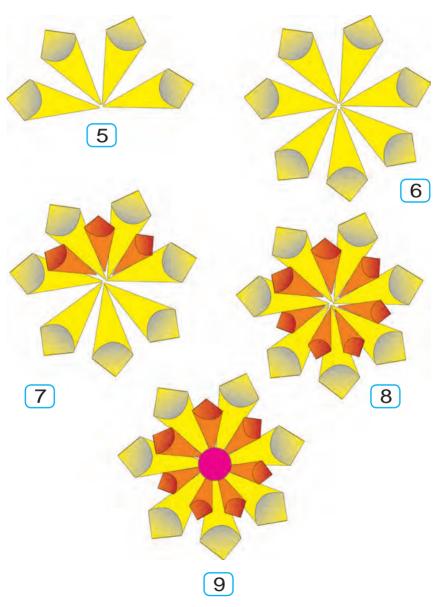
Hajmdor gul shaklini yasashni bosqichma-bosqich bajaring.

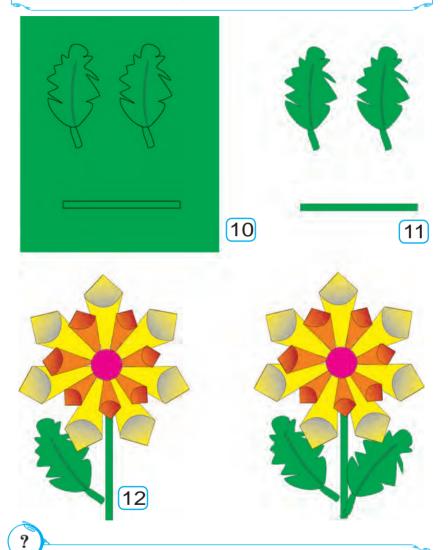
Qaychidan foydalanish qoidalariga rioya qiling.

Gulga mos ranglarni tanlang.

Hajmdor koʻrinishdagi gullarni oʻzingiz mustaqil yasang.

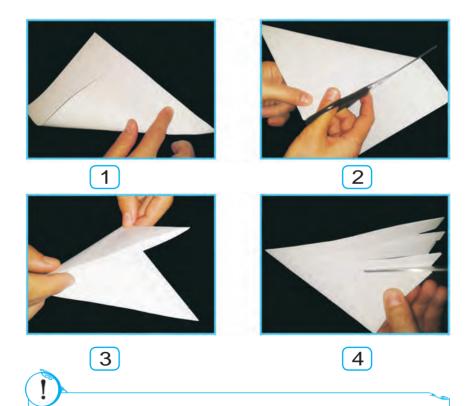

Gul yetishtiruvchi kasb egalari haqida nimalarni bilasiz?

RANGLI QOGʻOZDAN ARCHA BEZAKLARINI YASASH

Archa bezagini yasashni ketma-ketlik-da, toʻgʻri bajaring.

Qirqish chizig'ini qalamda chizib oling.

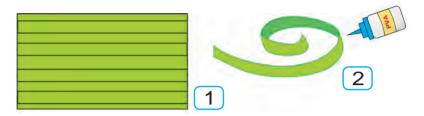

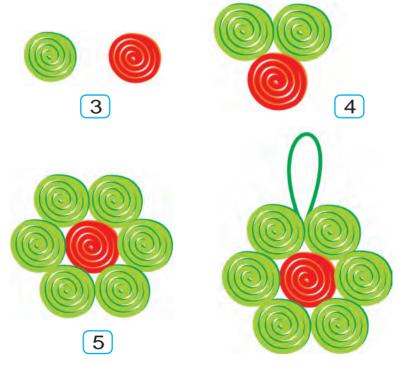

Rangli qogʻozlardan archa oʻyinchoqlarini mustaqil yasab koʻring.

!

Qirqilgan qogʻoz lentalarni yumaloq shaklda oʻrab, bir-biriga yelimlang.

QOGʻOZDAN OʻYINCHOQLAR, GIRLYANDLAR YASASH

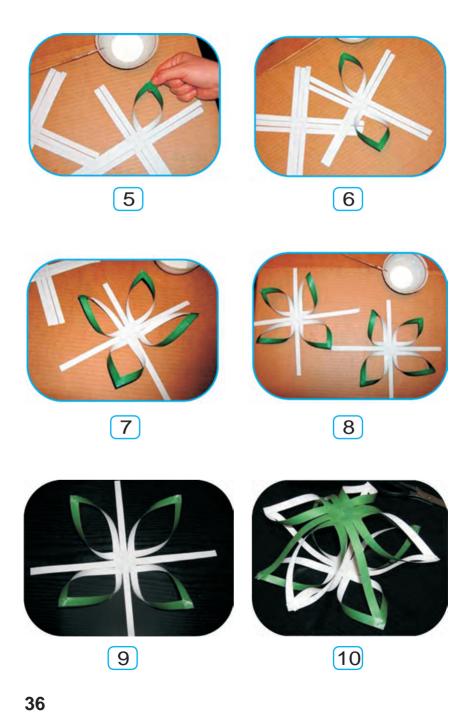
2

3

Xavfsizlik qoidalariga rioya qiling.

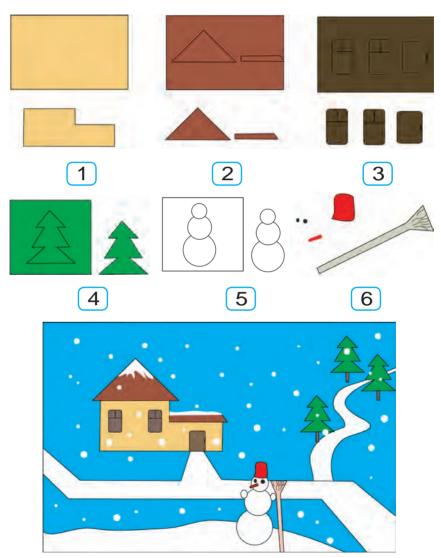

Archa oʻyinchogʻiga mos rang tanlang.

«QISH» APPLIKATSIYASINI RANGLI QOGʻOZLARDAN YASASH

Mustaqil yasab koʻring.

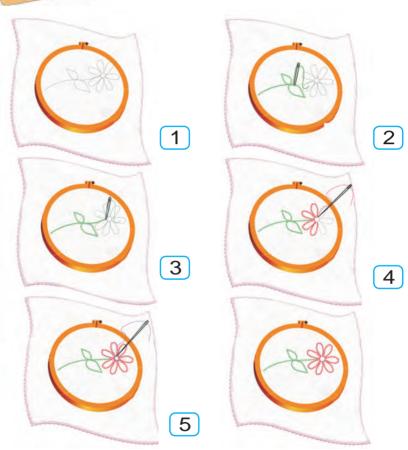
Igna va qaychidan foydalanishda xavfsizlik qoidalariga rioya qiling.

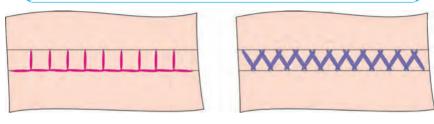

ZANJIR CHOKIDAN FOYDALANIB KASHTA **TIKISH**

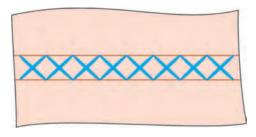
Ignadan foydalanishda xavfsizlik qoidalariga rioya qiling.

Siz ham shunday chok turlarini tikishga harakat qilib koʻring.

Petlya choki

Archasimon chok

Ikssimon chok

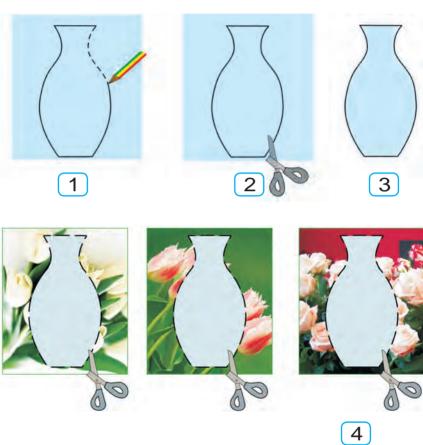

Mustaqil tikib koʻring.

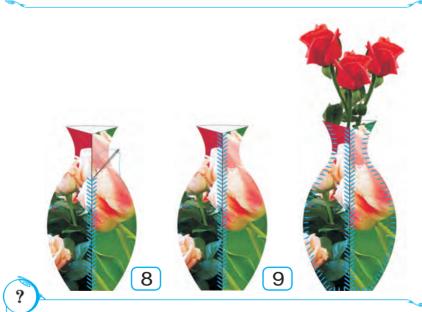
KARTONDAN GULDON TIKISH

Guldon boʻlaklarini andazaga moslab qirqib oling.

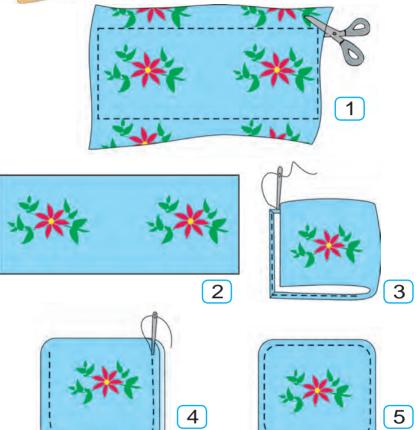
Guldon boʻlaklarini biriktirib tikishda zanjir chokdan foydalanish tavsiya etiladi.

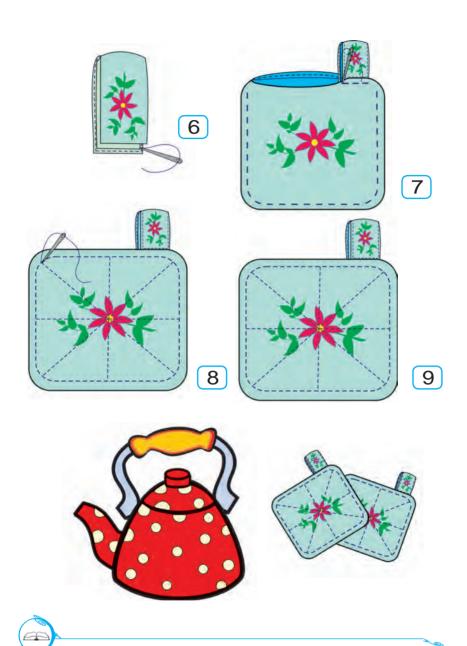
Guldonni yana nimalardan tikish yoki yasash mumkin?

CHOVGUN USHLAGICH TIKISH

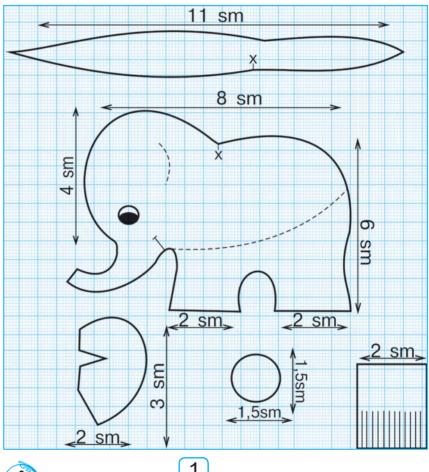
Chovgun ushlagichni tabiiy gazlama mato qoldiqlaridan tayyorlash mum-kin.

Chovgun ushlagichni paxtali matolardan tayyorlash tavsiya etiladi.

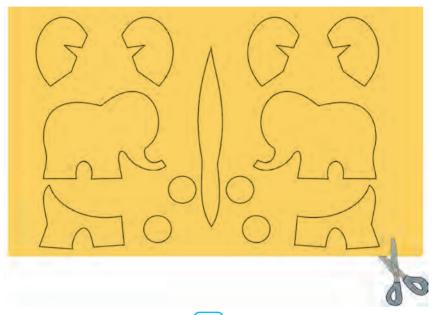

YUMSHOQ O'YINCHOQ TIKISH

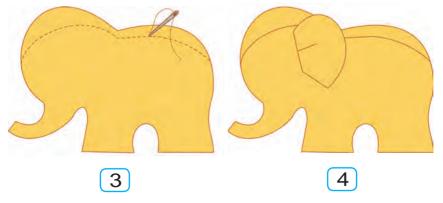

Filcha andazasini kartonga chizib, qirqib oling.

Andazani gazlama ustiga qoʻyib, oʻqituvchi yoki ota-onangiz yordamida qirqib oling.

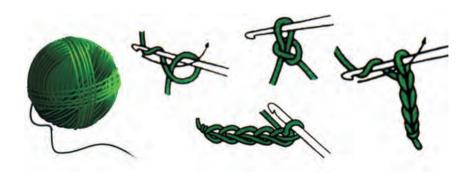
Har bir boʻlakni oʻz oʻrniga qoʻyib tiking. Tayyor filcha ichini paxta yoki yumshoq buyum bilan toʻldiring.

TO'QISH VA TO'QISH USULLARI

Toʻqish asboblaridan foydalanishda xavfsizlik qoidalariga rioya qiling.

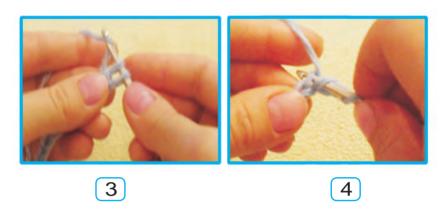

(1

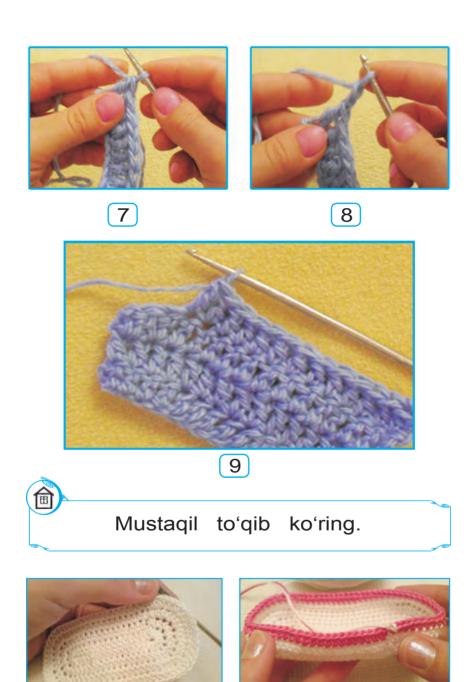
2

! Toʻqish ketma-ketligida xato qilmang.

Toʻquvchi – turli xildagi iplardan uy buyumlari va kiyim-boshlarni tayyorlovchi kasb egasi.

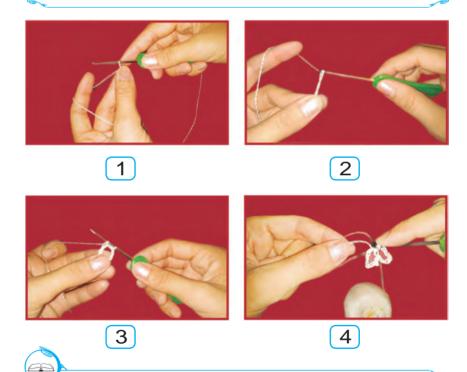

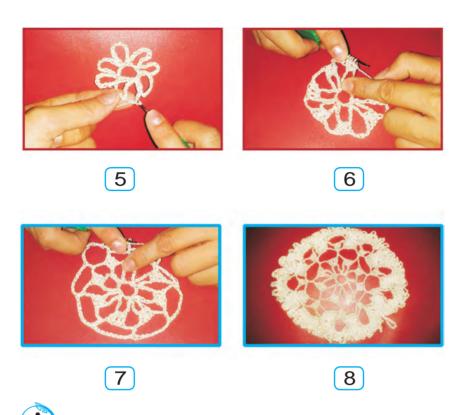

«SALFETKA» TOʻQISH USULI

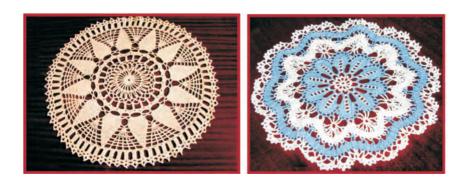
Ishni toʻgʻri va sifatli bajarishga harakat qiling.

Uy-roʻzgʻor buyumlari uchun taglikni har xil koʻrinishda ham toʻqish mum-kin.

! Oʻqituvchingiz yoki ota-onangiz yordamida bajarib koʻring.

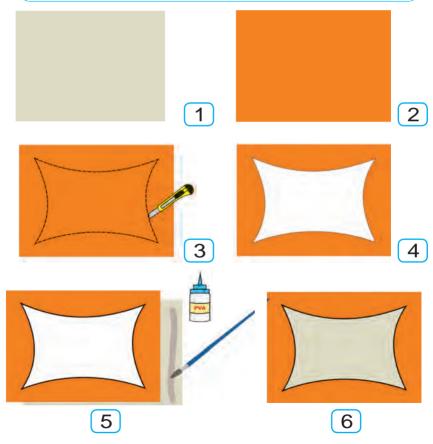

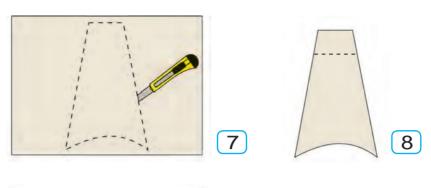

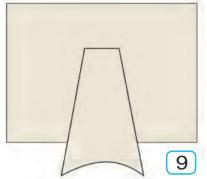
RANGLI QOGʻOZ VA KARTONDAN FOYDALANIB SURATLAR UCHUN RAMKA TAYYORLASH

!

Kartonni ishga tayyorlab oling va rangli kartondan ramkaning ustki qismini yasang.

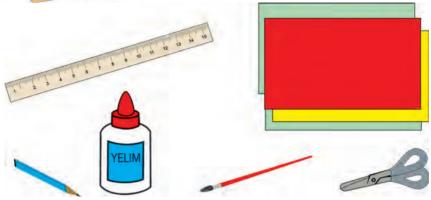
Suratlar eng goʻzal damlarimizdan esdalik. Ularni mohir suratkashlar yaratadi.

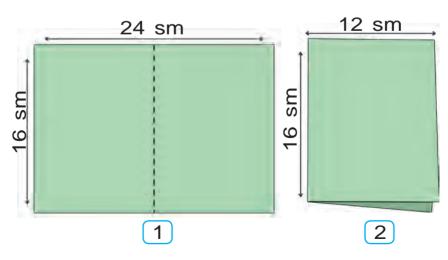

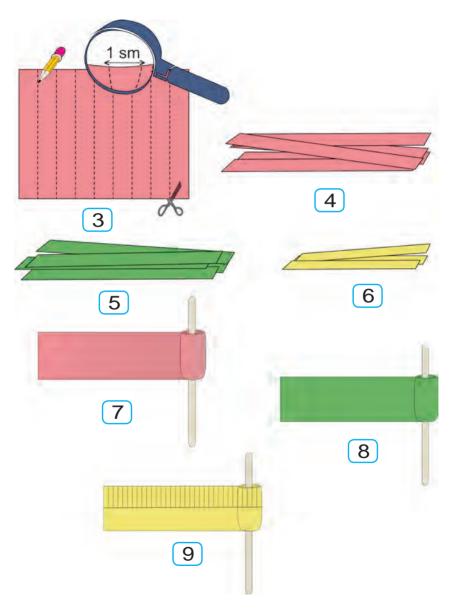
8-MARTGA BAYRAM TABRIKNOMASINI YASASH

Kerakli ish qurollarini tayyorlab oling.

!) Oʻlchami va rangini toʻgʻri tanlang.

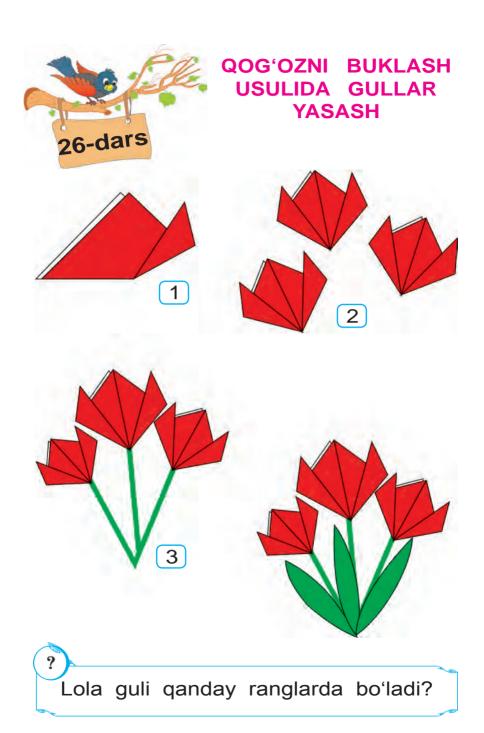

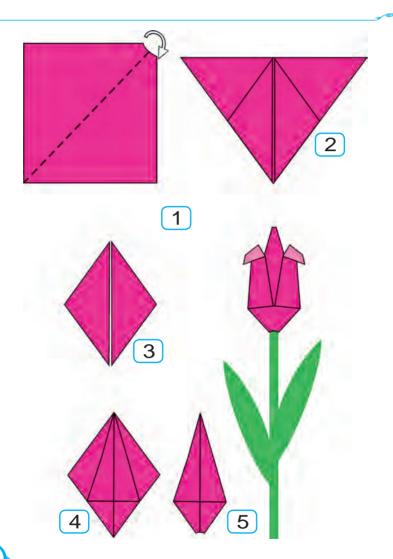
Oyijonim, qutlugʻ boʻlsin, Goʻzal bahor bayramingiz. Quchogʻingiz gulga toʻlsin, Shodliklarga har damingiz. Ollobergan Poʻlat

Mustaqil bajaring.

Lola qaysi faslda va qayerlarda oʻsadi?

Mustaqil yasang.

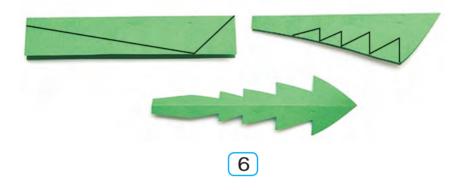

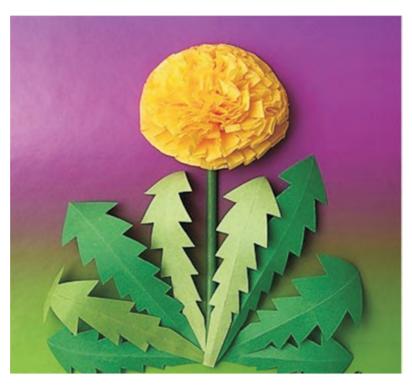
! Applikatsiya usulida gullarni yasang.

Yumshoq salfetka qogʻozidan foydalaning. ! Detallarni chizing va qirqib oling.

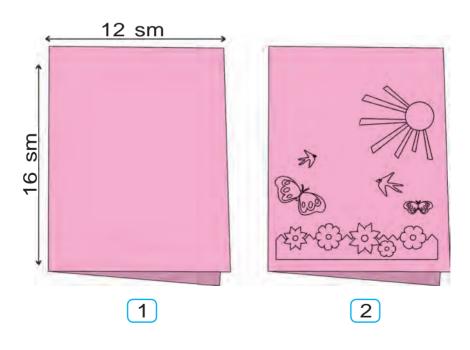

NAVROʻZ BAYRAMIGA TABRIKNOMA YASASH

Qozonlarda sumalak, Yoziq dasturxon. Navroʻz bayram muborak, Ey, Oʻzbekiston!

Rauf Tolib

Qushlarga g'amxo'rlik qiling!

Tabriknoma bezaklarini tayyorlab oling.

Navroʻz bayramida tayyorlanadigan taomlarning nomlarini bilasizmi?

4

5

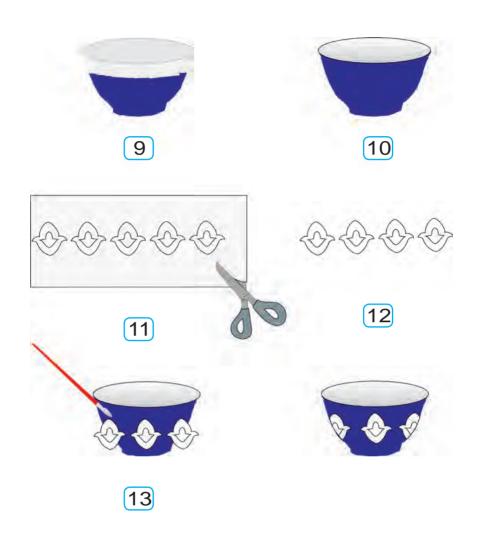
Navroʻz haqida qanday she'rlar bilasiz?

Piyola sirtiga vazelin yoki moy surtiladi. Qogʻoz olib, uni mayda boʻlaklarga boʻlamiz. Qogʻoz boʻlaklarini suvga botirib, piyola yuzasiga tekis qilib yopishtiriladi. Ikkinchi qavatiga un va suvdan tayyorlangan suyuq yelim yordamida qogʻoz boʻlaklari yopishtirib chiqiladi.

Qogʻoz boʻlaklari ikkinchi qavatga uzunasiga yelimlanadi. Bu esa qogʻoz qavatlarini yanglishib ketishdan saqlaydi. Bu holat 6–7 marotaba takrorlanadi.

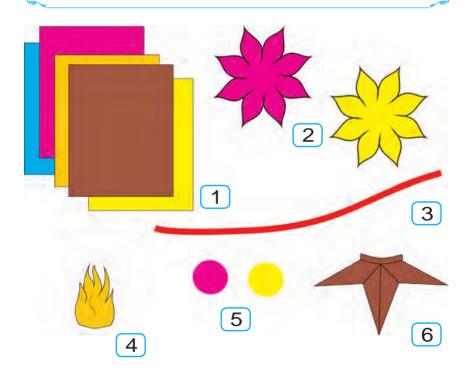

Piyola 3 kun mobaynida quritishga qoʻyiladi. Soʻng piyola sirtiga rangli qogʻozdan bezak beriladi.

XOTIRA VA QADRLASH KUNIGA TABRIKNOMA YASASH

Tabriknoma tayyorlashda ranglarni toʻgʻri tanlang.

Xotira va qadrlash haqida nimalar bilasiz?

Tabriknoma uchun bezaklarni ketmaketlikda birlashtiring.

7

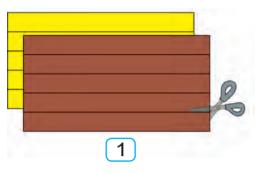

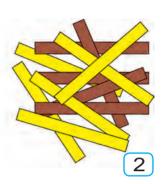
8

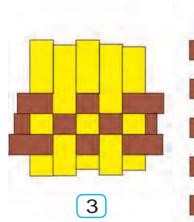
Tabriknoma ichiga dil soʻzlaringizni yozishingiz mumkin.

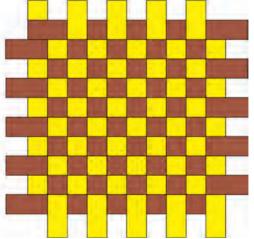

«QUSH INIDA QUSH BOLASI» MAVZUSIDA KOMPOZITSIYA YASASH

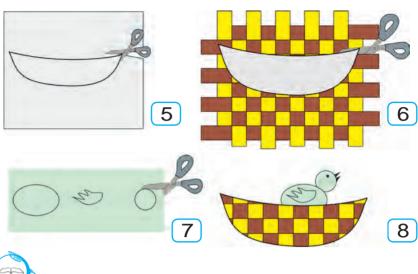

4

Qirqilgan tasmalardan toʻqish usulida gilamcha tayyorlang.

Qushlar bizning do'stimiz!

Tabiatni asrang!

Yana keldi qushchalar Dengiz oshib, togʻ oshib. Uya qurdik nahordan, Sayrashar «chugʻ-chugʻ»lashib. Ollobergan Poʻlat

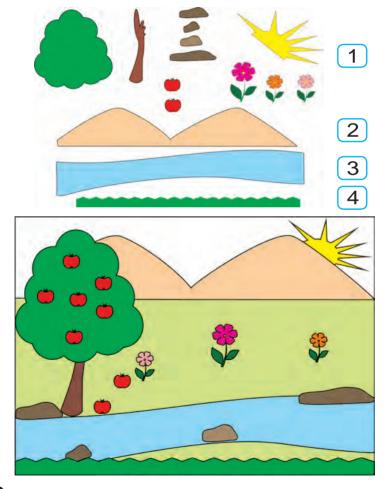
Mustaqil yasab koʻring.

«YOZ» APPLIKATSIYASINI YASASH

Qogʻozdan qirqish usulida yoz fasli applikatsiyasini yasang.

MUNDARIJA

16-dars. «Qish» applikatsiyasini rangli	
qogʻozlardan yasash	. 38
17-dars. Zanjir chokidan foydalanib	
kashta tikish	. 40
18-dars. Kartondan guldon tikish	42
19-dars. Chovgun ushlagich tikish	44
20-21-darslar. Yumshoq oʻyinchoq	
tikish	46
22-dars. Toʻqish va toʻqish usullari	49
23-dars. «Salfetka» toʻqish usuli	52
24-dars. Rangli qogʻoz va kartondan	
foydalanib suratlar uchun ramka	
tayyorlash	54
25-dars. 8-martga bayram tabriknomasini	
yasash	56
26-dars. Qogʻozni buklash usulida gullar	
yasash	
27-dars. Applikatsiya. «Bahor»	63
28-dars. Navroʻz bayramiga tabriknoma	
yasash	65
29–30-darslar. Pape-mashe usulidan	
foydalanib idishlar yasash	68
31-dars. Xotira va qadrlash kuniga	
tabriknoma yasash	71
32-33-darslar. «Qush inida qush	
bolasi» mavzusida kompozitsiya	
yasash	73
34-dars. «Yoz» applikatsiyasini	
yasash	76

Oʻquv nashri

Xamrakul SANAKULOV, Dilrabo XODIYEVA, Aziza SANAKULOVA

MEHNAT TA'LIMI

Umumiy oʻrta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik

Oʻzbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlagan

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi Bosh tahririyati Toshkent – 2016

Muharrir R. Nafasov
Badiiy muharrir K. Nurmanov
Texnik muharrir D. Gabdraxmanova
Musahhih M. Ziyamuhamedova

Nashr litsenziyasi Al № 201, 28.08.2011-y.

Bosishga ruxsat etildi 22.06.2016. Bichimi 60x90 ¹/₁₆· «Arial» garniturasi. Kegli 14 shponli. Ofset bosma. Shartli bosma tabogʻi 5,0. Nashriyot-hisob tabogʻi 6,24. Adadi 532628. nusxa. Buyurtma № 4330.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi, 100000, Toshkent shahri, «Buyuk Turon» koʻchasi, 41.

ljaraga berilgan darslik holatini koʻrsatuvchi jadval

T/r	Oʻquvchining ismi, familiyasi	Oʻquv yili	Darslikning olingandagi holati	Sinf rahbari- ning imzosi	Darslikning topshiril- gandagi holati	Sinf rahbari- ning imzosi
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Darslik ijaraga berilganda va oʻquv yili yakunida qaytarib olinganda yuqoridagi jadval sinf rahbari tomonidan quyidagi baholash mezonlariga asosan toʻldiriladi:

Yangi	Darslikning foydalanishga birinchi marotaba berilgandagi holati.			
Yaxshi	Muqova butun, darslikning asosiy qismidan ajralmagan. Barcha varaqlari mavjud, yirtilmagan, koʻchmagan, betlarida yozuv va chiziqlar yoʻq.			
Qoniqarli	Muqova ezilgan, birmuncha chizilib, chetlari yedirilgan, darslikning asosiy qismidan ajralish holati bor, foydalanuvchi tomonidan qoniqarli ta'mirlangan. Koʻchgan varaqlari qayta ta'mirlangan, ayrim betlariga chizilgan.			
Qoniqarsiz	Muqova chizilgan, u yirtilgan, asosiy qismidan ajralgan yoki butunlay yoʻq, qoniqarsiz ta'mirlangan. Betlari yirtilgan, varaqlari yetishmaydi, chizib, boʻyab tashlangan, darslikni tiklab boʻlmaydi.			